

Тематичний розділ: Економічна теорія та історія економічної думки

Патлатой О.Є.

кандидат економічних наук, старший викладач кафедри ЗЕТ та ЕП,
Одеський національний економічний університет

ТЕОРІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ: НАПРЯМИ ТА СПЕЦИФІКА В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Досліджено основні напрями та специфіку сучасних теорій інноваційного розвитку в контексті економічних трансформацій, які відбуваються в світовій економіці. Визначені спільні риси та дискусійні питання в рамках різних концепцій інноваційного розвитку. Показана модифікація окремих об'єктивних економічних категорій в інноваційній сфері (підприємницький прибуток новатора, носій ризику) та їх відображення в сучасних теоріях інноваційного розвитку.

Ключові слова: теорії інноваційного розвитку, національна інноваційна система (НІС), науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (НДДКР), підприємницький прибуток, інноваційні ризики, розподіл доходів.

Постановка проблеми. На сучасному етапі інновації і науково-технічний прогрес (НТП) перетворилися в чи не найважливіший чинник економічного зростання та розвитку. Усвідомлення цього незаперечного факту знайшло відображення в практиці інноваційної політики, яка належить до стратегічних пріоритетів як в економічно розвинених країнах, так і в багатьох «наздоганяючих» економіках. Економічна криза, яка розпочалася у 2008 р., негативно вплинула на світову інноваційну динаміку, що стало серйозним викликом і перепоною для виходу світової економіки на впевнену траєкторію економічного зростання. Удосконалення механізмів інноваційної політики

вимагає ревізії системи поглядів на інноваційний розвиток, а разом і критичного переосмислення вже існуючих теоретичних здобутків інноваційної економіки. Урахування зазначених аспектів має неабияке практичне значення, оскільки становлення та розбудова національної інноваційної системи (НІС) України як елемента глобальної НІС вимагає розуміння суперечностей останньої та можливих шляхів їх вирішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Хоча певні ідеї щодо ролі та значення науки та винахідництва в економічному поступі були викладені в працях класиків економічної науки XIX століття (особливо Ж.Б. Сея, Ф. Ліста, К. Маркса), теоретичні основи інноваційної економіки були закладені лише у першій половині XX ст. Й. Шумпетером. До сьогодні сукупність концепцій, що становлять серцевину інноваційної економіки, часто об'єднують під назвою «неошумпетеріанство». Його магістральними напрямками є теорії ендогенного економічного зростання (П.Ромер, Ф. Агійон, П. Хоуїтт) та концепції національної інноваційної системи (НІС), найяскравішими представниками якої є К. Фрімен, Б.А. Лундвалл, Х. Хануш, А. Пика та ін.). Окремим відгалуженням неошумпетеріанства, що претендує на власну методологію та систему економічних категорій, є еволюційна економічна теорія (Р.Р. Нельсон, С.Дж. Уінтер). Слід також відзначити значний внесок У. Баумоля до теорії інноваційного підприємництва. Серед вітчизняних учених, які плідно розвивають ідеї НІС у контексті структурної перебудови та підвищення ефективності економіки України, можна вказати Ю.М. Бажала, В.М. Гейця, М.І. Звєрякова, Ю.І. Пилипенка, Л.І. Федулову та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Утім, певну науку чи галузь знання можна вважати завершеною лише тією мірою, якою її основоположні принципи знаходять своє віддзеркалення та рух у розвиненій системі категорій. І якщо загальні економічні категорії, що виражають економічні відносини певного типу суспільства, є відносно тривкими (хоча й можуть зазнавати певної модифікації у довгостроковій перспективі), відтворення науковою думкою специфічних сфер економічного життя зазнає

суттєвих трансформацій по мірі змін у даних галузях. І не в останню чергу це стосується такої динамічної царини, як науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (НДДКР) та інновації.

Таким чином, **метою** статті є аналіз сучасного стану розвитку інноваційних досліджень у контексті тих змін, які зазнає світова економіка в цілому та підсистеми генерування, розповсюдження та комерціалізації нових знань зокрема; ключові проблеми, що є предметом дискусії, та перспективні напрями теорій інноваційного розвитку в умовах сучасних викликів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Механізм виникнення інновацій, їх розповсюдження, появи та поступового зникнення підприємницького прибутку новатора вперше розглянуті в класичній книзі Й. Шумпетера «Теорія економічного розвитку» [5]. У своїх пізніх працях Й. Шумпетер досить похмуро оцінював перспективи подальшого інноваційного розвитку, як і долю капіталізму загалом. Дослідник прогнозував згасання функції підприємництва, яка полягає у «реформуванні чи революціонізації структури виробництва через використання певного винаходу чи ... невикористаної технологічної можливості для продукування нового товару чи старого товару новим способом, через відкриття нового джерела постачання матеріалів чи нового ринку для збуту продукції, через реорганізацію певної галузі тощо» [4, с. 171]. Унаслідок концентрації НТП у рамках великих корпорацій, «навіть новації зводяться до рутини» [4, с. 171], а підприємців-новаторів поступово витісняють наймані менеджери, через що «економічна база промислової буржуазії зрештою зводиться до такої самої заробітної платні, яку люди отримують за адміністративну роботу...» [4, с. 174]. Підприємницький прибуток зникає, а разом з цим і стимули до інноваційної діяльності. Такий песимістичний прогноз багато в чому був віддзеркаленням епохи економічних і політичних потрясінь, що припали на період написання праці Й. Шумпетера.

По завершенні Другої світової війни, у період «славного тридцятиріччя» на тлі досягнення розвиненими країнами стабільних темпів економічного зростання та високих соціальних стандартів продовжувачі Й. Шумпетера, перш за все С.

Кузнець, пов'язали зазначені явища з впровадженням «епохальних інновацій». Модель економічного зростання Кузнеця, заснована поки що на екзогенному НТП, органічно доповнюється «кривою Кузнеця» – гіпотезою про те, що в тривалій перспективі економічне зростання приводить до заміни тенденції до зростання нерівності доходів тенденцією до її скорочення (див. [3, с. 31-33]). Подальший розвиток моделей ендогенного економічного зростання, особливо неошумпетеріанських (Ф.Агіон, П. Хоуїтт та ін.), дозволили пояснити та квантифікувати механізм дії, а також постійну відтворюваність НТП та інновацій як ключової причини й одночасно наслідків процесу економічного зростання.

На сучасному етапі проблема нерівномірності розподілу доходів як усередині країн (чому безпосередньо сприяли неоконсервативна економічна теорія та політика, що стала активно застосовуватися в країнах Заходу починаючи з другої половини 1970-х рр.), так і в рамках світового поділу праці, знову актуалізована у працях таких визначних економістів, як П. Кругман, Т. Пікетті [3], Дж. Стігліц. Останніми роками проблеми нерівності та розподілу доходів від інноваційної діяльності порушені У. Лазоником, М. Маццукато та деякими іншими дослідниками, про що йтиметься нижче.

У зв'язку з необхідністю врахування інституціональних, практичних та нормативних аспектів інноваційного розвитку, починаючи з 1980-х років, у світовій економічній думці сформувалася певна система поглядів щодо сутності інноваційних процесів, форм їхнього прояву, необхідності та меж цілеспрямованого впливу на них з боку держави. Зазначені ідеї об'єднуються, як правило, під рубрикою концепцій НІС. Даний факт дозволив відомому теоретику НІС Б.А. Лундваллу виокремити низку спільних рис існуючих концепцій НІС, серед яких, зокрема, вирізняється особливий акцент на процесах взаємодії та відносин: «Відносини можуть розглядатися як носій знань і взаємодії у процесі створення нового знання. Це припущення відбиває факт, який полягає в тому, що фірми, інститути знань і люди не здійснюють інновації поодиноці... Мабуть, головна характеристика підходу до інноваційної системи – це те, що вона є відношенням» [10, с. 876]. У своїх подальших

публікаціях дослідник іде ще далі, стверджуючи, що «поле інноваційних досліджень може наближатися до Кунівської ситуації, набуваючи характеристик та інститутів «нормальної науки», іншими словами, сфера характеризується високим ступенем консенсусу щодо теоретичних понять і методологічних підходів, а також щодо того, на що повинні бути спрямовані важливі проблеми дослідження» [8, с. 10, 148-159]. Видається, що такий висновок не є беззаперечним і потребує певного обґрунтування.

Зазначена вище характеристика концепцій НІС фіксує, що предметом інноваційних досліджень виступає не відношення людини до речі, що є типовим для світового економічного мейнстріму, а відносини різних суб'єктів інноваційного процесу між собою з приводу створення, розповсюдження нових знань, їх подальший рух та втілення в суспільне виробництво. Така особливість сучасної інноватики вигідно вирізняє її з-поміж інших галузей економічної науки. Водночас слід зауважити, що значна частка інноваційних досліджень мають більшою мірою емпіричний характер, слугуючи передусім конкретній меті – забезпеченню ефективності інноваційних процесів на регіональному та національному рівнях. Мікроекономічні засади інноваційної теорії до сьогодні розвинені доволі слабо; не так багато досліджень присвячено ціноутворенню на нові науково-технічні знання, так само, як і особливостям формування ціни на принципово новий або модифікований за допомогою здобутих наукових знань товар (засіб виробництва чи предмет споживання). З-поміж наукових праць, які намагаються заповнити цю прогалину, слід виділити монографію У.Баумоля «Мікротеорія інноваційного підприємництва», у якій за допомогою стандартного аналітичного інструментарію мікроекономіки (хоча й зі значними застереженнями: автор, зокрема, не визнає першочергового значення алокаційних проблем у мікроекономічній теорії) зроблена спроба визначення та певної формалізації ціноутворення на інновацію, її репліки, методів і форм конкуренції у високотехнологічному секторі, питання екстерналій інноваційної діяльності. На основі узагальнення зазначеного вище, у таблиці 1 подані ключові напрями теорій інноваційного розвитку на сучасному етапі.

Ключові напрями теорій інноваційного розвитку

<i>Напря́м</i>		<i>Представники</i>	<i>Період розробки</i>	<i>Концептуальні теоретичні положення</i>	<i>Основні практичні висновки</i>
Класична інноваційна теорія		Й. Шумпетер	1910-ті – 1940 –ві роки	«Творче руйнування», підприємець як джерело «нових комбінацій» (інновацій)	Прогноз щодо наростання планомірності та подальшого згасання підприємницької функції
Неошумпетеріанство	Класичні теорії національної інноваційної системи (НІС)	К. Фрімен, Б. Лундвалл, Х. Хануш, А. Пика	З 1980-х років	Соціальний та колективний характер інноваційного процесу	Висока адаптивність і здатність до самоорганізації суб'єктів НІС
	Моделі ендогенного економічного зростання	П.Ромер, Ф. Агійон, П. Хоуїтт	З 1990-х років	Взаємний вплив витрат на НДДКР і зростання продуктивності на макрорівні	Позитивний вплив державних субсидій на НДДКР на довгострокове зростання та інвестиції
	Еволюційна економічна теорія	Р.Р.Нельсон, С.Дж. Уінтер	З 1980-х років	Економічний розвиток як природний добір, еволюція «рутин»	Вельми обмежена ефективність державного втручання у промислові НДДКР
Неоінституціональні економіко-правові концепції		У. Лендс, Р. Познер	З 1990-х років	Контрактний характер відносин у інноваційній сфері	Необхідність гарантування права промислової власності на інновацію
Мікроекономічні теорія інноваційного підприємництва		У. Баумоль	З 2000-х років	Ламана крива НДДКР в умовах олігополії, норма екстерналій інноваційної діяльності	Малий бізнес є ефективною формою розробки та впровадження піонерних інновацій.
	«Потрійна спіраль»: університети – промисловість – держава	Г. Іцкович	З 2000-х років	Органічна єдність підприємницького, дослідницького та державного секторів у інноваційному процесі	Необхідність прямої, у т.ч. інвестиційної підтримки інноваційних проектів бізнесу з боку держави
	«Підприємницька держава»	М.Маццукато, У. Лазоник	2010-ті роки	Взаємозв'язок «ризик-винагорода» в інноваційній діяльності, проб-лематизація розподілу вигод від інновацій	Держава як рушій інноваційного розвитку; імператив відшкодування суспільству державних витрат на НДДКР.

Концепції НІС з акцентом на особливу роль держави					
---	--	--	--	--	--

Джерело: складено автором

Традиційні уявлення теоретиків НІС полягають у тому, що інноваційні процеси є результатом самоорганізації, заснованої на вільній підприємницькій ініціативі, а роль держави в цьому випадку зводиться до створення загальних сприятливих умов для інноваційної діяльності, побудови об'єктів інноваційної інфраструктури та в необхідних випадках ліквідації «провалів ринку», тобто забезпечення виробництва суспільних благ у сфері нових знань, які з об'єктивних причин не можуть бути створені в приватному секторі.

Представники неокласичної версії інституціоналізму вважають проблему «безбілетника» (free-rider) у сфері інтелектуальної власності, викликану приналежністю її об'єктів до категорії суспільних благ та можливістю їх «нерівномірного» привласнення [9, с. 18], серйозною перешкодою для економічного та інноваційного розвитку. Отже, активна політика держави в галузі патентного регулювання та захисту прав інтелектуальної власності, на їхню думку, покликана забезпечити достатні стимули для інноваційної діяльності економічних суб'єктів.

На противагу уявленню про виключну роль приватного підприємництва як рушія інновацій, останніми роками набувають популярності ідеї щодо вагомого

значення планомірного начала в інноваційному розвитку. Так, відома дослідниця М. Маццукато доводить, що майже всі ключові інновації були створені та створюються за допомогою фінансування та подекуди за активної участі держави [11, с. 29-49]. Звідки випливає авторська концепція «підприємницької держави», згідно якої держава як представник платників податків повинна не тільки брати на себе ризики інноваційної діяльності, але й розділяти частку вигод від неї. На думку Маццукато, на сьогоднішній день ці вигоди часто не дістаються безпосереднім винахідникам і розробникам інновацій, а натомість необґрунтовано присвоюються монополіями та представниками фіктивного капіталу. Як приклад дослідниця приводить знамениту «Бульбашку доткомів» у США 1995-2001 рр., яка дозволила отримати надприбутки керівництву великих корпорацій і найбільшим венчурним капіталістам, а також підвищити реальні зарплати та податкові надходження. Останнє стало приводом для зниження податкових ставок. У результаті краху «бульбашки» інвестори стали шукати можливість переносу робочих місць у країни з відносно низькою вартістю робочої сили, через що багато працівників, які зробили внесок у стрімкий розвиток інтернет-технологій, опинилися без роботи. Усе це на певний час поставило під загрозу подальший інноваційний розвиток галузі [8, с. 194-201]. Отже, внаслідок неповної інформації та свідомого лобізму, «підприємницька держава» також не застрахована від помилок.

Загалом концепція «підприємницької держави» перегукується з позицією теоретика ««потрійної спіралі»: університети – промисловість – держава» Г.Іцковича, зокрема щодо необхідності розвитку державного венчурного «капіталу»: «Публічний венчурний капітал розсуває нескінченні межі саморуху науково-технічного прогресу... Технологічні сфери інтересу держави є ширшими і частіше належать до більш ранніх стадій розвитку... Інтерес приватного венчурного капіталу занадто часто сфокусований на незначних інноваціях, нових видозмінах уже апробованих бізнес-ідей...» [7, с. 128]. Однак, на відміну від Маццукато, Іцкович радить державі як інвестору

фокусуватися не на безпосередніх грошових вигодах для платників податків, а передусім на науково-технічній ефективності обраних інноваційних проектів.

Переводячи дані проблеми в теоретичну площину, неважко помітити, що у даному випадку йдеться про позитивну та нормативну теорію розподілу. За Й. Шумпетером, економічний прибуток є специфічною формою доходу, яку підприємець (а не винахідник чи розробник нового споживчого товару, технології або засобу виробництва) привласнює лише за свою новаторську діяльність і хист до створення «нових комбінацій», не будучи, на відміну від капіталіста, носієм ризику [5, с. 137]. Праця, капітал чи земля при цьому отримують «винагороду» згідно зі своєю граничною продуктивністю. З нормативної точки зору, держава може перерозподілити економічний прибуток новатора як частину «соціального дивіденду» на користь робітників, які «працювали над новими продуктами», «розподіляти цей прибуток за потребою чи прагнути досягнути загальних цілей» [5, с. 145]. «Але все це нічого не змінює в економічних категоріях» [5, с. 145], тобто, на думку Шумпетера, економічна сутність підприємницького прибутку залишиться такою самою.

Проте в сучасній високорозвиненій економіці цю категорію важко інтерпретувати так однозначно. По-перше, інноваційний процес став значно складнішим та витратнішим, отже, нововведення, пов'язані з високими технологіями, не можуть здійснюватися виключно індивідуальними підприємцями, які конкурують між собою. Навпаки: «У своїй технологічній діяльності фірми активно співпрацюють за допомогою ... стратегічних альянсів ... і різних інноваційних мереж, незважаючи на можливість втрати власних активів і необхідність ділити дохід від цих інвестицій» [6, с. 193]. Крім того, інноваційний процес відбувається в безпосередній кооперації з університетами та дослідницькими установами, працівники яких подекуди самі частково беруть на себе підприємницьку функцію, створюючи "spin-off" і "spin-out" - компанії, з метою реалізації певного інноваційного проекту. По-друге, тягар інноваційних ризиків лягає вже не тільки на підприємців (як уважав Ф. Найт) або капіталістів (згідно з більш обґрунтованою думкою Й. Шумпетера).

Хоча венчурний капітал продовжує відігравати важливу роль у фінансуванні наукоємних проектів, він усе одно уникає ранніх стадій їх реалізації, оскільки через високий рівень невизначеності навіть найбільш успішні розробки в кінцевому підсумку можуть не покрити початкові інвестиції. Такими чином, на цьому етапі інноваційні ризики може брати на себе держава.

Отже, на думку Г. Іцковича, «через потужне культурне підкреслювання ролі індивідуального підприємця та приватного сектору, ідея університету та держави як джерела економічної ініціативи часто замовчується. Потужна ідеологічна традиція передбачає, що підприємець постає зі скромних умов...» [7, с. 47]. У свою чергу М. Маццукато неодноразово називає державу «творцем» економіки знань, яка приховано підтримувала протягом десятиліть розвиток комп'ютерної та інтернет-галузей, фармацевтики та біотехнологій, а на сучасному етапі – і нанотехнологій: «Жодна з цих технологічних революцій не відбулася б за відсутності *провідної* ролі держави» [11, с. 20]. На думку дослідниці, навіть галузь напівпровідникової мікроелектроніки, яка вважається класичним прикладом малого інноваційного підприємництва й історично першою сферою застосування венчурного капіталу, завдячує своєму розвитку DARPA (Агентству передових оборонних дослідницьких проектів США), яке, стурбоване успіхами СРСР у космічній галузі, «фінансувало, ... забезпечувало молоді стартапи дослідницькою підтримкою, зробило внесок до напівпровідникових досліджень ... та контролювало перші етапи розвитку інтернет-технологій» [11, с. 77-78]. Продовженням такої ідеології стало заснування в 1987 р. за ініціативою Асоціації напівпровідникової промисловості США консорціуму "Sematech", який отримало законодавчу та фінансову підтримку з боку Конгресу й уряду та можливості субсидування довгострокових вкладень у НДДКР [2, с. 26].

Викладене вище дещо суперечить позиції У. Баумоля, який наполегливо стверджує, що більшість проривних інновацій за останні півтора сторіччя була створена саме малими підприємствами [1, с. 57-59]. Утім, дослідник не погоджується з пріоритетністю проблеми «безбілетника» в інноваційній сфері

та необхідністю забезпечення максимуму вигод від інновації її безпосередньому правовласникові; поза тим, він обґрунтовує об'єктивну необхідність існування певного рівня екстерналій інноваційної діяльності. Умовно розділяючи все працююче населення на дві групи: зайняте (дослідники, винахідники, робітники, підприємці тощо) та незайняте в інноваційному процесі, Баумоль стверджує, що діапазон Парето-оптимальних значень суспільного добробуту представлений не однією точкою, а сукупністю значень між максимумами добробуту двох умовних груп. Співвідношення між часткою вигод, отриманою «інноваторами» та всіма іншими працюючими може варіюватися залежно від конкретно-історичних обставин, але, на думку У. Баумоля, оптимум цього показника лежить якраз ближче до максимуму добробуту незайнятого в інноваційному процесі населення [1, с. 180-182]. Тобто на даному відрізку поліпшення становища економіки та суспільства загалом (за рахунок розповсюдження нових технологій та більш ефективних методів виробництва, зростання реальних доходів населення) може значно перевищувати ступінь погіршення становища «інноваторів» (наприклад, через менш ретельний захист прав їхньої інтелектуальної власності). Крім того, ця свідомо спрощена модель не враховує й іншого важливого чинника: внеску платників податків у підтримку ранніх етапів науково-інноваційного циклу, що залишається безумовним імперативом у сучасній економіці.

Висновки. Отже, проведений аналіз теорій інноваційної економіки останніх років навряд чи дозволяє погодитися з думкою Б.А. Лундвалла щодо досягнення ними стану «нормальної науки». Основною точкою консенсусу сьогодні можна вважати визнання соціального та колективного характеру інноваційного процесу та виявленої ще Й. Шумпетером закономірності, що за відсутності поштовхів у вигляді періодичного «творчого руйнування» усталеного технологічного способу виробництва економічна система в сучасних умовах не може демонструвати довгостроковий розвиток.

В інших же аспектах ситуація більше нагадує «наукову революцію», коли загальноприйнята у науці система поглядів не в змозі розв'язати існуючі

теоретичні проблеми, внаслідок чого з'являється низка нових конкуруючих теорій. Багато з них можна розглядати як проекцію наукових узагальнень з більш широкої дискусії, а саме щодо здатності ринкової економіки до саморегулювання. Так само неортодоксальні інноваційні теорії підносять питання: чи достатнім є створення сприятливих інституціонально-правових умов для того, щоб підприємницький сектор самостійно міг забезпечувати технологічну базу для подальшого економічного зростання? Крім того, треба визнати, що інноваційним концепціям усе ще бракує достатньої теоретичної бази та добре розвинутої системи наукових категорій.

Не можна не помітити, що економічна думка останніх років усе більшою мірою фокусується не стільки на виробництві й ефективному використанні інновацій, скільки на проблемах розподілу вигод від реалізації нових розробок. Таке зміщення предмета дослідження пояснюється тим, що прибуток підприємця-новатора все більшою мірою розмивається як економічна категорія, що викликане передусім ускладненням організаційної структури інноваційного процесу, необхідністю забезпечення його безперервності, а, отже, й безпосередньої участі у ньому різноманітних суб'єктів (перш за все, представників дослідницьких установ та університетів). Інша причина такої тенденції сучасної наукової думки – зростання соціалізації витрат на НДДКР у високорозвинених країнах при доволі високому рівні монополізації результатів інноваційного розвитку корпоративними структурами.

Нарешті, на сучасному етапі з об'єктивних причин (постійне ускладнення та здорожчання наукових розробок, невизначеність щодо того, які інноваційні галузі стануть рушіями подальшого довгострокового економічного зростання світової економіки, та труднощі самостійного відособлення таких сфер; переорієнтація інноваційних інститутів в умовах економічної нестабільності на отримання короткострокового економічного ефекту на шкоду довгостроковому науково-технічному) у рамках національних інноваційних систем високорозвинених країн посилюється роль держави як суб'єкта, який бере на себе інноваційні ризики та частково підприємницьку функцію, так само, як і

функцію підтримки інноваційного розвитку в умовах економічного спаду¹. У даному випадку виникають практичні питання щодо механізму повернення коштів платників податків у разі успіху підтриманого проекту: чи то через забезпечення суспільного характеру отриманого інноваційного блага, чи через участь держави у прибутках і формуванні цільових фондів з метою забезпечення безперервного характеру підтримки нею НДДКР.

Література

1. Баумоль У. Микротеория инновационного предпринимательства / У. Баумоль, пер. с англ. Ю. Каптуревского; под. ред. Т. Дробышевой. – М.: Изд-во Института Гайдара, 2013. – 432 с.
2. Патлатой О.Є. Розвиток форм наукової праці в сучасній ринковій економіці / О.Є. Патлатой // Економічний форум. – 2015. – №4. – С. 23-30
3. Пикетти Т. Капитал в XXI веке / Пер. с фр. А. Дунаев. — М.: Ad Marginem, 2015. — 592 с.
4. Шумпетер Й.А. Капіталізм, соціалізм і демократія / Й.А. Шумпетер / пер. з англ. – К.: Основи, 1995. – 528 с.
5. Шумпетер Й.А. Теорія економічного розвитку: дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу/ Й.А. Шумпетер / Пер. з англ. В. Старка – К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2011. – 242 с.
6. Dodgson M. Technological collaboration / Elgar Companion to Neo-Schumpeterian Economics / ed. By H. Hanusch, A. Pyka. – Cheltenham, UK; Northampton, MA, USA: EdwardElgar, 2007. – P. 193-200
7. Etzkowitz H. The Triple Helix. University – Industry - Government. Innovation in Action / H. Etzkowitz. – London: Routledge, 2008. – 176 p.
8. Innovation Studies: Evolution and Future Challenges / ed. by J. Fagerberg, B. R. Martin and E. Sloth.– Oxford University Press, 2013.– 215 p.

¹ Наприклад, у 2009 р. внаслідок глобальної економічної кризи у 34 країнах ОЕСР при падінні обсягу ВВП на 3,5% , скорочення загальнонаціональних витрат на НДДКР відбулося лише на 1,33%. Це вдалося за рахунок підвищення державних витрат на НДДКР на 4,6%, що значною мірою перекрило падіння інноваційних інвестицій бізнесу на 4,2% [2, с. 27].

9. Landes W. The Economic Structure of Intellectual Property Law / W.M. Landes, R.A. Posner. – Harvard Univ. Press, 2003. – 442 p.

10. Lundvall B.Å. National innovation systems: from List to Freeman / B.Å. Lundvall / Elgar Companion to Neo-Schumpeterian Economics / ed. by H. Hanusch, A. Pyka. – Cheltenham, UK; Northampton, MA, USA: Edward Elgar, 2007. – PP. 872-881

11. Mazzucato M. The Entrepreneurial State: debunking public vs. private sector myths. – London: Anthem Press. – 2013. – 284 p.

Патлатой А.Е.

Одесский национальный экономический университет

ТЕОРИИ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ: НАПРАВЛЕНИЯ И СПЕЦИФИКА В УСЛОВИЯХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ТРАНСФОРМАЦИЙ

Резюме

Исследованы основные направления и специфика современных теорий инновационного развития в контексте экономических трансформаций, которые происходят в мировой экономике. Определены общие черты и дискуссионные вопросы в рамках различных концепций инновационного развития. Показана модификация отдельных объективных экономических категорий в инновационной сфере (предпринимательская прибыль новатора, носитель риска) и их отражение в современных теориях инновационного развития.

Ключевые слова: теории инновационного развития, национальная инновационная система (НИС), научно-исследовательские и опытно-конструкторские работы (НИОКР), предпринимательская прибыль, инновационные риски, распределение доходов.

Patlatoy O.Ye.

Odessa National Economic University

INNOVATION THEORIES: DIRECTIONS AND SPECIFICS UNDER THE ECONOMIC TRANSFORMATIONS

Summary

The basic directions and specifics of innovation theories in the context of economic transformations taking place in the global economy have been investigated. The common features and controversial issues of several innovation theories have been justified. The modification of certain objective economic categories in innovation sphere (entrepreneurial profit of innovator, risk carrier) and their reflection in modern innovation theories have been shown.

Keywords: innovation theories, national innovation system (NIS), research and development (R&D), entrepreneurial profit, innovation risks, income distribution.